

У статті представлено аспекти експериментального дослідження ефективності застосування комп'ютерно-орієнтованих завдань при підготовці майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. Підкреслено актуальність гуманітаризації освіти у ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Ключові слова: гуманітаризація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка вчителів, комп'ютерно-орієнтовані завдання.

В статье представлены аспекты экспериментального исследования эффективности применения компьютерно-ориентированных заданий при подготовке учителей гуманитарных специальностей. Подчеркнуто актуальность гуманитаризации образования у ВУЗ I-II уровня аккредитации.

Ключевые слова: гуманитаризация образования, информационно-коммуникационные технологии, профессиональная подготовка учителей, компьютерно-ориентированные задания.

In the article the aspects of experimental research of efficiency of application of computer and oriented tasks are presented at preparation of future teachers of humanitarian specialities. The actuality of humanitarization of education in higher educational establishments of I-II levels of accreditation are underlined in the article.

Key words: humanitarization of education, informative and communicative technologies, professional readiness of teachers, computer and oriented tasks.

УДК 37(71):001.76
ББК 74.04(3)(7 Кан)

Л.С. Нос
м. Львів, Україна

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЬСЬКИХ АСОЦІАЦІЙ У СИСТЕМІ ОСВІТИ КАНАДИ

В умовах поширення процесів демократичних тенденцій у системі освіти цивілізованих країн особливої уваги заслуговує досвід діяльності недержавних учительських організацій, що помітно впливають на оновлення змісту і форм організації педагогічної освіти.

У вирішенні питання підвищення престижу педагогічної професії у суспільстві, утвердження високого соціального статусу вчителів, створення належних умов для їхньої ефективної професійної діяльності, забезпечення безперервної освіти, збагачення національної освіти зарубіжними інноваційними технологіями навчання для України особливий інтерес становить досвід Канади, яка пройшла численні зміни та реформування в системі загальної та вищої освіти, й особливо в теоретичній і практичній підготовці педагогів. На нашу думку, цінним є досвід Канади у зв'язку з його інноваційністю, гнучкістю, багатоваріантністю моделей.

Як свідчить вивчення документальних джерел, у цій країні велику увагу приділяють добору вступників на педагогічні спеціальності. Системно вдосконалюються й модернізуються навчальні плани і програми підготовки фахівців з урахуванням прогресивних світових тенденцій. Важливим здобутком канадської системи освіти є також широке використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутнього вчителя в університетах. Канадські вчені приділяють велику увагу якості освіти та її відповідності сучасним запитам суспільства. Значну роль у професійному становленні вчителів Канади відіграють недержавні освітні структури, які покликані захищати перш за все інтереси вчителів перед державою, виступати за збільшення фінансування освіти, покращення умов праці вчителів, підвищення їх статусу в суспільстві.

Загальні питання канадської системи освіти, тенденції професійної підготовки майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл в університетах Канади, діяльність освітніх структур досліджували: Г. Воронка, І. Гушлевська, Л. Карпинська, М. Левченко, М. Лещенко, Н. Мукан, В. Павлюк, Н. Петрушевич, Н. Радомська, С. Романюк, І. Руснак.

Водночас питання роботи недержавних освітніх структур у системі освіти Канади є недостатньо висвітлене.

Атуальність зазначених проблем зумовила вибір **теми статті та її мету**: розкрити роль недержавних освітніх структур у професійній діяльності вчителів Канади. Звідси випливають **ї завдання**:

- дослідити історію виникнення вчительських асоціацій Канади;
- розглянути мету і завдання діяльності цих структур;
- виявити роль асоціацій у професійній діяльності вчителів.

Наше дослідження засвідчило, що в умовах децентралізації в розвитку системи освіти, у Канаді кожна провінція самостійно опікується розвитком освіти на своїй території. Департаменти освіти провінцій, які очолюють міністри, встановлюють освітні стандарти, затверджують перелік навчальних предметів і фінансують освітні організації. Особливістю досвіду цієї країни є те, що провінційні міністри освіти входять до складу Ради Міністрів з Освіти, яка була створена у 1967 році для співпраці між провінціями в освітній сфері. Рада виконує важливу роль у співпраці з федеральним урядом з метою організації освітніх конференцій, фінансування міжпровінційних досліджень, що становлять інтерес для провінцій. Упродовж останніх років вона відіграє провідну роль у розробці міжпровінційних і міжнародних програм з тестування [7].

Цікавим для України може бути і те, що відповідальність за управління початковими і середніми школами покладено на місцеві виборні шкільні ради або комісії. Вони планують бюджети шкіл, наймають, оцінюють і звільняють учителів, проводять із ними переговори для укладання колективних угод щодо оплати та умов праці, запроваджують навчальні програми і встановлюють шкільний розклад відповідно до вимог провінційного законодавства.

Водночас зазначимо, що у кожній школі в Україні створено батьківські комітети, які мають певні формальні повноваження і часом їх залучають до вирішення тих чи інших питань. На нашу думку, їхні функції можна розширити, оскільки вони могли б контролювати використання бюджетних коштів школи, вносити свої пропозиції щодо створення додаткових гуртків, клубів за інтересами.

Учительські асоціації захищають інтереси вчителів перед урядом (провінційним і федеральним), шкільними радами стосовно умов праці, пенсій, сертифікаційних вимог, реформування навчальних програм.

Звернемось до історії виникнення цих асоціацій, розглянемо причини, які спонукали вчителів створювати свої незалежні організації. Як свідчать джерела, вони почали зароджуватись у Канаді всередині XIX- на початку XX століття. На першому етапі значний вплив на їхню діяльність мали чиновники департаментів освіти, інспектори, представники церкви та інші впливові особи. Унаслідок цього на їхніх засіданнях в основному обговорювалися методи навчання і дуже рідко розглядалися питання, що стосувалися умов праці та проживання, які в той час були дуже важкі. Документальні джерела свідчать про непоодинокі факти статевої дискримінації. У 1910 році річний прибуток жінок-учителів початкової школи становив 300-1000 доларів, у той час як у вчителів-чоловіків – 600-1400 доларів. Незадоволення вчителів дійшло до критичної межі після закінчення Першої світової війни, коли ціни зросли вдвічі, а їхня заробітна плата залишалась без змін. Особливо важкими були умови проживання сільських учителів. Необхідність покращення умов проживання та праці, підвищення заробітної плати і пенсій спричинила виникнення провінційних учительських організацій. Більшість із цих асоціацій працювали напівлегально, що пояснювалося загальним негативним ставленням урядових структур до діяльності трудових спілок у ті часи. Треба зазначити, що асоціації порушували не тільки економічні питання. На той час для них було важливо узаконити професію вчителя, визнати обов'язковим членство вчителів в асоціаціях, розробити кодекс професійної етики та вимагати його дотримання, підвищити стандарти до професійної діяльності вчителів [7].

Як засвідчило наше дослідження, на нині вчительські асоціації діють у кожній провінції Канади. Вони функціонують на основі законів «Про Вчителя» або інших законодавчих актів, ухвалених на їх території. Доречно зазначити, що кожна провінція має свій закон «Про Вчителя». У більшості провінцій учителі державних початкових і середніх шкіл зобов'язані перебувати в Асоціації. У деяких провінціях членство в Асоціаціях не є обов'язковим. Особливістю Британської Колумбії й Онтаріо є те, що вчителі мають входити до «Коледжу Вчителів» (the College of Teachers). Ця громадська організація має право на сертифікацію вчителів, відповідає за їхній професійний розвиток і приймає рішення щодо дисциплінарних стягнень [8].

На основі здійсненого аналізу діяльності провінційних вчительських асоціацій нами виділено завдання, які є спільними для усіх, зокрема:

- посилити увагу суспільства до важливості освіти, доводити до відома громадськості її завдання, стан фінансового забезпечення та інші питання;
- підвищувати якість освіти, підносити соціальний статус учителя та інших працівників освіти;
- підтримувати і захищати інтереси всіх членів Асоціацій;
- удосконалювати умови праці, сприяти проведенню різних зустрічей, публікацій, досліджень та інших заходів, спрямованих на розвиток професійної компетентності вчителів;
- підтримувати зв'язки з іншими недержавними організаціями в Канаді та в інших країнах.

Учені Канади вважають, що винятково важливе значення мають питання робочого часу та часу, передбаченого на підготовку до занять. Асоціації незмінно виступають за скорочення робочого дня та навчального року і за збільшення обсягу оплачуваного часу для підготовки вчителя до занять, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу.

Важливим є те, що функції, пов'язані з професійним розвитком учителів, для вчительських організацій є основними. Чимало з них мають окремі структури, що називаються предметними радами, або спеціалізованими радами, діяльність яких спрямовано на професійний розвиток вчителів конкретних предметів й реформування навчальних програм. Ці ради створюються для вчителів конкретних предметів, зокрема: математика, читання, а також охоплюють різні рівні (дошкільний, початковий). Вони виконують також спеціальні функції (шкільна адміністрація чи спеціальна освіта) й часто виділяють кошти на проведення навчальних семінарів, конференцій і виступають основними ініціаторами удосконалення навчальних програм [7].

Підрозділ, який займається професійним розвитком учителів, як зазначає Н. Мукал, досліджує проблеми підвищення кваліфікації освітян, розвиває та розповсюджує його програми серед членів асоціації. Канадські асоціації практикують спільні проекти. Так, у 2004 року Асоціація вчителів Ньюфаундленду та Лабрадору започаткували діяльність спеціальних рад з вивчення проблем загальноосвітньої школи, до яких долучилися Спілка вчителів Нової Шотландії та Федерація вчителів Острова Принца Едварда, Асоціація вчителів Нового Брансвіку. Вчителі різних провінцій мали можливість навчатися у літньому інституті «Розвиток успішних шкіл» [2, с.230].

За висновком Д. Лаєнза, асоціації відіграють велику роль не тільки у професійному зростанні працюючих учителів, але й впливають на поліпшення якості підготовки майбутніх учителів до педагогічної діяльності, оскільки вони причетні до шкільної практики студентів. Для прикладу вчений наводить провінцію Саскачеван, де керівництво студентами-практикантами є професійним обов'язком учителів, за виконання якого вони не одержують ані додаткової платні, ані окремих винагород. Значний відсоток учителів працює також викладачами погодинниками, читаючи курси педагогічної майстерності студентам освітніх факультетів. Цей дослідник також зазначає, що «система освіти викладачів у Канаді

змінюється на партнерських засадах. Коли будь-який університет запроваджує нові навчальні програми для здобуття ступенів, його професійний осередок звертається за рекомендаціями до професійних асоціацій учителів [2, с.168]. У свою чергу, вчителі загальноосвітніх шкіл завдяки такій співпраці одержують інформацію про останні наукові дослідження в галузі педагогічної освіти.

Освітнянські недержавні організації займаються також і розповсюдженням необхідної інформації. Так, багато вчительських організацій, маючи власну поліграфічну базу, видають періодику, різні довідники, які містять навчальні ресурси та матеріали про історію та діяльність організацій. Вони друкують як загальні, так і спеціалізовані видання.

До складу Асоціацій входять відповідні комітети, що відповідають за певну ділянку роботи. Так, у Федерації Вчителів Початкової Школи Онтаріо працюють такі комітети: Освіта корінного населення; Антирасистська освіта; Нагороди; Ведення колективних переговорів; Проблеми інвалідів; Підтримка працівників освіти; Охорона навколишнього середовища; Французька мова як друга іноземна мова; Гендерна політика; Права людини; Охорони і безпеки праці; Пенсійне забезпечення; Професійний розвиток/навчальні програми; Професійні відносини і дисципліна; Спеціальна освіта; Підготовка вчителів/зв'язки з факультетами освіти [5].

Отже, як бачимо, комітети асоціацій займаються не тільки питаннями освіти, але й розглядають усі сфери суспільного життя, піклуються про дотримання прав і свобод людини, підтримують становище жінок, інвалідів, пенсіонерів, усіх працівників освіти. Асоціації приділяють увагу й таким важливим питанням: освіта корінного населення, спеціальна освіта, антирасистська освіта. Вони також тісно співпрацюють із університетськими факультетами освіти, що дає можливість швидко реагувати на вимоги суспільства, а майбутнім випускникам краще реалізовувати себе на ринку праці. На нашу думку, такий підхід сприяє вільному і рівному доступу до освіти та унеможливорює виникнення конфліктних ситуацій.

Як свідчать вивчені джерела, всі провінційні вчительські організації діють на основі своїх провінційних конституцій, що враховують основні положення конституції Федерації Вчителів Канади та підзаконних актів, прийнятих Виконавчими комітетами. Ця загальноканадська організація вимагає створення комітетів з прав людини та статусу жінок у всіх провінційних організаціях [4]. Деякі Асоціації прийняли свої кодекси професійної етики, які регламентують діяльність учителів, особливо щодо професійних обов'язків. Так, у відповідному кодексі Асоціації Вчителів Альберти проголошено:

1) «Учитель відповідає за діагностику освітніх потреб, визначення та реалізацію методичних програм та оцінювання прогресу учнів.

2) Учитель не може делегувати свої повноваження особі, яка не є вчителем.

3) Учитель може передавати певні аспекти своєї навчальної діяльності особі, яка не має сертифікату за умови, що вчитель контролює й спрямовує таку діяльність» [3].

У статутних документах Федерації вчителів початкової школи провінції Онтаріо до вчителів поставлено такі вимоги:

- визнавати Федерацію як офіційного представника всіх учителів провінції;
- дотримуватись статуту, підзаконних актів і директив Федерації;
- підтримувати колективні ініціативи, включаючи страйки, організовані Виконавчим Комітетом;
- утримуватись від здійснення чи підтримки дій, що суперечать статуту;
- дотримуватись всіх правил, визначених статутом;
- попереджувати всі форми переслідування учасників освітнього процесу;
- прагнути забезпечувати справедливість і відкритість у своїй роботі;

– досягати й підтримувати високий рівень професіоналізму, відстоювати честь, гідність і етичні стандарти професії вчителя [5].

На основі здійсненого аналізу можна зробити висновок, що провінційні вчительські асоціації Канади мають всі повноваження для забезпечення дотримання кодексу професійної етики. Порушення, які допускають учителі, розслідуються організацією і, якщо виявиться провина вчителя, то на нього можуть накладатися дисциплінарні стягнення. Так, Федерація вчителів початкової школи провінції Онтаріо може опублікувати ім'я особи, яка здійснила порушення, в періодичному виданні Федерації, позбавити її права займати керівну посаду у Федерації. Треба зазначити, що вчительські асоціації не можуть звільнити вчителя з роботи чи позбавити його ліцензії, що дозволяє працювати в школі, але в окремих випадках вони можуть рекомендувати це міністру освіти у більшості провінцій і Коледжу Вчителів у Британській Колумбії [7].

Вивчені літературні і документальні джерела свідчать, що провінційні організації підтримують між собою зв'язки. Перебування у складі Федерації Вчителів Канади сприяє обміну досвідом і поширенню кращих педагогічних ідей серед учителів на міжпровінційному рівні. Федерація виступає офіційним посередником між учителями провінції та їх міністерством освіти, збирає статистичні дані щодо добробуту вчителів і стану освіти, ініціює покращення умов для вчителів перед урядом у межах його повноважень. З цією метою представники Федерації регулярно зустрічаються з керівниками департаментів міністерства з питань освіти та професійного розвитку вчителів.

Канадська Федерація спрямовує свою діяльність на забезпечення високої якості освіти, професіоналізму вчителів, рівності, справедливості, двомовності й національної єдності в демократичному суспільстві. Вона діє як організація, яка захищає інтереси вчителів на федеральному рівні, а також активно проявляє себе на міжнародному рівні, надаючи підтримку вчительським організаціям і учителям у країнах, які розвиваються. Саме вона ініціювала проведення навчальних семінарів не тільки для канадських учителів, але й для педагогів поза її межами. З 1962 року досвідчені майстри вчительської справи організовують навчання для своїх колег з Африки та Азії [4].

Отже, Федерація Вчителів Канади виконує високу місію захисника інтересів учителів, виступає гарантом демократичних прав і свобод у суспільстві, сприяє поширенню та обміну досвідом учителів, пропагує соціальну справедливість і рівність. Федерація врегульовує відносини між працівниками освіти і роботодавцями шляхом ведення колективних переговорів з метою покращення умов праці.

Впливаючи на забезпечення високої якості досліджень, Федерація виявляє проблеми в освітній сфері, створює умови для вдосконалення педагогічної діяльності, сприяє професійному розвитку та підвищенню кваліфікації викладачів, турбується про їхнє здоров'я та безпеку праці.

На жаль, в Україні немає подібних організацій. Аналізуючи роль асоціацій у професійній діяльності вчителів Канади, можемо згадати про роботу методичних об'єднань вчителів в Україні, завдання яких полягає передусім у створенні умов для професійного становлення молодих педагогів, сприянні в підвищенні кваліфікації працюючих учителів, проведенні навчальних семінарів, конференцій, з метою обміну передовим педагогічним досвідом. На нашу думку, таким об'єднанням бракує ініціативності, вони самоусунулись від відповідальності за випускників ВНЗ педагогічного профілю, які приходять у школи й недостатньо підготовлені до використання теоретичних знань на практиці. Вважаємо за доцільне наголосити на необхідності співпраці між вчителями-практиками і розробниками навчальних програм для підготовки студентів цих ВНЗ, що сприяло б кращому розумінню потреб школи на сучасному етапі.

Отже, виявлення прогресивних ідей досвіду роботи недержавних учительських організацій Канади сприятиме розширенню можливих шляхів їх творчого використання у педагогічній освіті України.

У подальшому ми плануємо проаналізувати особливості підготовки асистентів учителів у навчальних закладах Канади.

Література:

1. Лаєнз Д. Система професійної підготовки вчителів у Канаді// Освіта і Управління.-1997.-Т.1.-№4.-С.163-169.
- 2.Мукан Н. Система неперервної професійної освіти педагогів Канади: інституції та їхня діяльність // Вісник Львівського ун-ту. Серія педагогічна . Вип.22. С.227-235
- 3.The Alberta Teachers' Assosiation from www.teachers.ab.ca/
- 4.Canadian Teachers' Federation<http://medialink.andara.com/card/Pol0407.htm>
- 5.Constitution. Elementary Teachers' Federation of Ontario. from <http://www.etfohalton.on.ca/Constitution%202009>.
- 6.George G. Crosker The Canadian Teachers' Federation <http://www.jstor.org/stable/20331962>
- 7.Lawrenc M. Bezeau Educational Administration for Canadian Teachers (seventh edition) 2007 from <http://www.unb.ca/education/bezeau/eact/eact.html>
- 8.Teaching in Canada <http://www.ctf-fce.ca/TIC/Default.aspx?SID=625896>
- 9.Teaching Profession. The Canadian Encyclopedia. http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&TCE_Version=A&SectionId=0007894&mState=1

Автор розглядає мету і завдання діяльності Асоціацій вчителів Канади. У статті розкриваються передумови створення цих недержавних освітніх структур та їх роль у професійній діяльності педагогічних працівників на сучасному етапі.

Ключові слова: асоціації вчителів, департаменти освіти, шкільні ради, професійний розвиток вчителів, кодекс професійної етики, Федерація Вчителів Канади.

Автор рассматривает цель и задания деятельности Ассоциаций учителей Канады. В статье раскрываются предпосылки создания этих негосударственных образовательных организаций, а также их роль в профессиональной деятельности педагогических работников на современном этапе.

The author considers the purpose and tasks of teachers' associations activity of Canada. The reasons of creation of these educational organizations and their role in teaching at the present stage are revealed.

УДК 378:001.814
ББК 74.58+72

Н.О. Руденко
м. Вінниця, Україна

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ, ПЕДАГОГІЧНІЙ І МЕТОДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Діяльність людини – це основа її життя, будь-яку усвідомлену взаємодію людини з навколишнім середовищем можна назвати діяльністю. Формування готовності до професійної діяльності – це провідна мета підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Проаналізуємо, як поняття «діяльність» трактують у психологічній, педагогічній і методичній літературі.

В Українському педагогічному словнику поняття «діяльність» трактується так: *діяльність* – спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Основні компоненти діяльності: суб'єкт з його потребами; мета, відповідно до якої перетворюється